

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

תוכן

- א. מניין לרציעה שהיא באזן ימנית ... להלן ימין אף כאן ימין ... אזנו ולא אזנה ... העבד ולא אמה.....1
- ב. עד שיאמר כשהוא עבד.....2
- ג. לו ולא לבעל חובו.....2
- ד. לנושה בחברו מנה וחברו בחברו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה.....3
- ה. לו בעל כרחו.....5
- ו. במכרוהו ב"ד שתים ושלוש שנים לפני היובל שהיובל מוציא.....5
- ז. בנרצע שתים ושלוש שנים לפני היובל שהיובל מוציא.....6
- ח. באלה הוא נגאל ואין נגאל בשש.....6
- כל יומא ויומא אזל ומזבין נפשיה ... הכל לשחרור.....8

דף טו.

א. מנין לרציעה שהיא באזן ימנית ... להלן ימין אף כאן ימין ... אזנו ולא אזנה ... העבד ולא אמה

עבד שמכרוהו בית דין ואינו רוצה להשתחרר לאחר שנשלמו שניו, נאמר בפרשת משפטים (שמות כא פסוק ו) ובפרשת ראה (דברים טו פסוק יז) שרוצעים אותו, ולמדו חז"ל מהמילה אָזְנוּ שנוקב¹ את אזנו הימנית בגופה של אוזן.

¹ רמב"ם הלכות עבדים פרק ג הלכה ט

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

וכן מפי השמועה למדו² שאין האשה נרצעת³, שנאמר (שמות שם ד) וְאִם אָמַר יְאֹמֵר הָעֶבֶד וְלֹא אִמָּה, וַיֵּשׁ שְׁלֹמֹדוּ מִהֵנָּה וְלֹא אִזְנָה⁴, וכן יראה מענין הכתוב שהרי אומר בנרצע⁵ (שמות שם ה) אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי, ומהו שנאמר (דברים שם יז) וְלָקַחְתָּ אֶת הַמְרַצֵּעַ וְגו' וְאָף לְאִמְתְּךָ תַעֲשֶׂה בֵּן לְהַעֲנִיק⁶, שכשם שמצות עשה להעניק עבד עברי כך מעניק אמה העבריה.

ג. עד שיאמר כשהוא עבד

מכרוהו בית דין שבא לומר לבית הדין שאינו רוצה לצאת בשש דרשו חז"ל ממה שנאמר (שמות שם ד) הָעֶבֶד, עד שיאמר כשהוא עבד⁷, וצריך שיאמר סמוך ליציאתו שנא' (שם) לֹא אֵצֶא חֶפְזִי. אבל אם אמר אחר שש אינו נרצע. ולהלן דף כב. יבואר עוד בעזה"ת.

ג. לו ולא לבעל חובו

² רמב"ם שם הלכה יג

³ התוס' בס"פ היה נוטל (דף כ"ג) הקשו דביון דקו"ל דמוכר עצמו אינו נרצע ממיעוטא דאזנו וקו"ל דאין האשה נמכרת בגניבתה א"כ לא משכחת באשה מכרוהו ב"ד. ודבריהם תמוהים הם בעיני משום דאי לאו קרא דהעבד הוה אמינא דקרא דואף לאמתך קאי ארציעה שהרי כי שדינן ליה אענקה תיקשי נמי דהענקה לא שייך אלא במכרוהו ב"ד וע"כ אית לן למימר דגזירת הכתוב הוא באמה ואפשר לומר דהתוס' אזלי לשיטתם דהלכה כר"א בהענקה משום דאתי כר' נתן וברציעה הלכה כת"ק כדמוכח בס"פ האומר ועל כן הקשו לפי המסקנא למה לי קרא דהעבד דליכא למיטעי בקרא דואף לאמתך כיון דס"ל דהלכה כר"א בהענקה פשיטא דשדינן ליה אהענקה, ותירצו דס"ד דמכירת אב הוי במקום מכירת ב"ד ותירצע. משנה למלך שם

⁴ יסוד ההלכה גלו לנו רבותינו במכילתא (משפטים נזיקין פ"ג) משום שאין האשה יכולה למכור את עצמה לכן אינה נרצעת, שהרי מוכרת את עצמה שנית, וזה שאמרו, אם מוציאה כו' מיד מכר החמור כו', קו"ח מרציעה הקלה, רק שלא נאמר שאביה ימסור אותה לרציעה, ע"ז אמר שמשמעות הכתוב שרציעה תלוי ברצון עצמה, ובאהבת עצמה לאדוניה ודוק. אור שמח שם

⁵ וא"ת ל"ל קרא דהעבד תיפוק ליה משום דלא מצי למימר אהבתי את אשתי וי"ל דאי לאו קרא דהעבד היינו מרבים רציעה באשה מקרא דואף לאמתך תעשה כן אף על גב דלא שייך בה אהבתי משום דקרא דואף לאמתך ע"כ קאי או להענקה או לרציעה וכי שדינן ליה אהענקה קשה קרא דכי משנה שכר שכיר שהוא טעם להענקה וכמו שפירש"י שהכוונה הוא שמסר לו רבו שפחה וזה לא שייך באמה שהרי אינו יכול למוסרה לעבדו וכן כי שדינן ליה ארציעה קשה קרא דאהבתי את אשתי דלא שייך באמה וא"כ אי לאו קרא דהעבד לא היינו יודעים איזה קרא נתפוס לעיקר אי דכי משנה ש"ש ואף לאמתך קאי לרציעה או קרא דאהבתי ואף לאמתך קאי להענקה אבל לבתר דכתב לן דהעבד גילה לנו דקרא דאהבתי עיקר ואף לאמתך קאי להענקה, משנה למלך שם.

⁶ בספרי כס"מ שם

⁷ רמב"ם שם הלכה י

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

הענקה שחייב האדון לתת בעבד⁸ עברי, היא לעצמו, ואין בעל חוב גובה הימנו⁹. וי"א¹⁰ שבעל חוב גובה מיד העבד, אך אין האדון מגבה לבעל חוב.

ד. לנושה בחברו מנה וחברו בחברו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה

כבר התבאר במסכת פסחים דף לא. וכתובות דף יט. ופב. וגיטין דף לו. שמעותיו של לזה¹¹, בכל מקום שהם, בין שמופקדים ביד אחרים¹², ובין חובות שחייבים לו, בין בחוב הלואה ובין בשאר חובות, בין בשטר ובין בע"פ¹³, משועבדים לפרעון חובו מדר' נתן.

לדעת השו"ע דין שעבודא דר"נ כדין נכסים משועבדים, ואינו אלא ע"י ב"ד, אבל הש"ך כתב שמ"מ מוטל על הלזה עצמו לעשות כל טעדיקי שאפשר לו כדי לתבוע חובו ולשלם לזה¹⁴.

⁸ רמב"ם שם הלכה טו

⁹ וכן נראה מדבריו בפירוש המשנה שכתב ואין לב"ח שום זכות בו ולא יגבה חובו מזה משום דרחמנא זכי ליה לעבד ואין לב"ח שיעבוד על אותם הנכסים וכן דקדק מוהרי"ם ז"ל מדברי רבינו הללו. ומעמא דת"ק משום דהענקה הוא מדין צדקה ושנינו בתוספתא מעשר עני אין משלמין את החוב וה"ה צדקה וכמו שכתוב במרדכי פ"ק דב"ב נ"הא דכיון דמדמי הענקה לצדקה א"כ כי היכי דבצדקה אפילו לאחר שבאה ליד העני אין ב"ח גובה הימנו ה"ה הענקה דאפילו לאחר שבאה ליד העבד אין ב"ח גובה. ועוד דכיון דמעמיה רחמנא דיניה דר' נתן בהענקה, שמעת מינה אין שיעבוד הב"ח חל על אלו המעות משום דרחמנא זכי ליה לדידיה וא"כ אפילו לאחר שבאו ליד העבד אין ב"ח גובה הימנו משום דאין לו שיעבוד על אותם נכסים. משנה למלך שם ועיין שער המלך ואבן האזול שם.

¹⁰ רש"י כאן ד"ה ולא לבעל חובו – אין האדון מחוייב להגבות הענקו לבעל חובו ומשום דסבירא לן בעלמא כרבי נתן דאמר הנושה בחברו מנה וחברו בחברו מנה ונותנין לזה איצטריך למעוטי הענקה מהאי דינא. ועיין שער המלך שם שכן נרא' שהוא דעת האיכא מ"ד שכתב בעה"ת שער כ"א ח"א, וקצת צ"ע שהרי הענקה אינה בקרקעות וא"כ בעל חוב אינו גובה אלא ברצון העבד.

¹¹ שו"ע ונו"כ שם פו א

¹² דעת הקצה"ח בכמה מקומות שבפקדון לא שייך שעבודא דר"נ כדלהלן, ועי' במשובב נתיבות סימן פו סק"א, אמרי בינה דיני טו"נ סימן כו.

¹³ עי' קצה"ח סימן פה סק"ה וסק"ו וכן בסימן פו סק"א וסק"ה ובנה"מ שם בדין שעבודא דר"נ במטלטלין ובמלוה ע"פ מדין שעבוד, ועי' אמרי בינה דיני טו"נ סימן כו

¹⁴ , להלן, ועי' שו"ת מהרי"ט"ן סימן מט. ומדברי הקצה"ח נראה ששעבודא דר"נ הוא שעבוד הגוף וא"צ ב"ד, ויכול המלוה עצמו לתבוע מהחייב ללוה שלו, ומשתבעו ולא פרע לו חייב לפרוע שנית כאילו נעשה ע"י ב"ד. ובערוה"ש כתב שמוטל על שמעון ולוי להמציא המעות לראובן, ואם אינם עושים כן מוציאין ממנו בב"ד. ובשו"ת גור ארי' יהודא חו"מ סימן נח כתב שאע"פ שידוע שמלוה שלו חייב מעות לאחר, אינו חייב מעצמו לשלם לו מדין שעבודא דר"נ, ומשמע שע"י תביעה חייב.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ואף על פי שיכול שמעון הלוח לתת מעותיו או כליו לכל מי שירצה, וכן יכול להלוות לכל מי שירצה ולכל זמן שירצה, אף על פי שהוא כבר חייב לראובן, מכל מקום ברגע שהלוה מעותיו ללוי, משתעבד לוי לפרוע לראובן ולא לשמעון¹⁵, ולכן אין שמעון יכול שוב למחול ללוי החוב או להרחיב לו זמן הפרעון, אם אין לו נכסים אחרים ממה לפרוע לראובן¹⁶.

לפיכך היו לו מעות מופקדים ביד אחר¹⁷, הרי הן כמזומנים בידו, ואינו יכול לסלק בשוה כסף, היו לו מעות בהלוואה אצל אחרים, כל שלא הגיע זמן הפרעון אין מוציאין מיד הלוח, הגיע זמן הפרעון ויש מעות מזומנים ביד הלוח שלו, יש להסתפק אם דינם כפקדון ביד אחר לענין זה.

היו בידו מעות פקדון של אחרים, אין בעל חוב גובה מהם, אבל מעות הלוואה, אף על פי שעדיין לא הוציאם, בעל חוב גובה מהם.

המשועבד מדר' נתן, משועבד לכל בעלי חובות, ולכן אף אם קדם אחד ותפס מידו, יש אומרים שמוציאין מידו, ומחלקים בין כל בעלי חובות כדינם.

¹⁵ ודעת הקצה"ח פו סק"א ששעבודא דר"ג הוא שעבוד נמור יותר משעבוד נכסים, וכאילו נעשה המלוה שלו, ולכן יכול למכור החוב, וכן אם רוצה הלוח שלו לסלקו במעות אינו והנה"מ שם חולק, וכתב ששעבודא דר"ג הוא מעין דין ערב, ועפ"י כתב בערך ש"י שאם יש לו חוב על חבירו שאינו יכול להוציא ממנו בדין, ה"ה שאין שעבודא דר"ג, דהא קי"ל שאין הערב חייב אלא כמה שהלוה חייב, עיין שם. ועי' ברית יהודה פרק א הערה מח ופרק ו הערה ח בדין רבית בחוב המשועבד לו מדר"ג, ושם בפרק טו הערה ח בדין שעבודא דר"ג אם מיקרי קבלת אחריות לענין מכירת שט"ח.

¹⁶ ונראה דה"ה כשראובן חייב לשמעון ושמעון ללוי ולוי לראובן, יש לכל אחד תביעה על חבירו, והיינו ראובן חייב לשמעון חובו, ושמעון חייב לו מכח שעבודא דר"ג, שהרי חייב ללוי שהייב לראובן, וכן בשמעון עם לוי ולוי עם ראובן, ויכול כל אחד לעכב חובו, ומ"מ אין החובות מתבטלים מאליהם, כדקי"ל זה גובה וזה גובה, ואף במקום שאמרו יעמוד כל אחד בשלו, נראה שאין החובות מתבטלים, כדמשמע בסימן פו סעיף ו, א"כ יתרוצו שנים מהם לבטל חוב כנגד חוב, ואז זכה כל אחד בשלו, ואם נתרצו ראובן ושמעון לבטל החובות, שוב אין גם לראובן על לוי ולא ללוי על שמעון, וא"צ להסכמת לוי, ואם פרע ראובן לשמעון ולא תבע ממנו חוב לוי, חייב ויכול לפרוע ללוי, כיון שלא תבע ממנו קודם שפרע, וכן משמע בש"ך סימן פו ס"ק יד. פתחי חושן שם הע' מו

¹⁷ שו"ע סימן פו סעיף ד ורמ"א סימן קא סעיף ד. ודעת הקצה"ח בסימן פו סק"א וכן בסק"ד וסק"ז שבפקדון לאו משום שעבודא דר"ג הוא, אלא כאילו עדיין ברשותו ממש, וממילא יכול המפקד לתת במתנה לנפקד או לכל מי שירצה, כשם שיכול לתת מטלטלין שלו לכל מי שירצה, מה שא"כ כשחל שעבודא דר"ג אינו יכול לתת או למחול, כמו שנתבאר בסימן פו, ולדעת הש"ך סק"י גם בפקדון הוא מדין שעבודא דר"ג, וועיין בפתחי חושן ח"א הלואה פ"ד בעקה ט שכתב נראה שיש עוד נ"מ, שאם הפקדון ברשותו חייב הוא עצמו לטרוח ולהמציא המעות למלוה, משא"כ מדין שעבודא דר"ג, לדעת השו"ע בסימן פו סעיף ג הטירחה על המלוה, וכתב הסמ"ע שאם התנה עמו שיטרח כדי למכור ולהמציא לו מעות, גם טירחת הגוביינא הוי כטירחת מכירה, וחייב בה הלוח אף לדעת השו"ע. ועי' נה"מ שדחה דברי הקצה"ח, ועי' משובב נתיבות. וכל זה בפקדון שהוא בעין אצל הנפקד, אבל אם אינו בעין אלא שנתחייב הנפקד מדין תשלומי שומרים, נראה דלכו"ע אינו אלא מדין שעבודא דר"ג, כדמוכח מדברי הראשונים שכתבו בעיקר הטעם שפקדון הוא כאילו ברשותו משום שיכול להקדישו, וכשאינו בעין אינו יכול להקדישו, וכן בפקדון שכפר בו, כמ"ש בדיני פקדון (ח"ג) פרק א סעיף לג.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

ה. לו בעל כרחו

מי שמכרוהו¹⁸ בית דין יש לרבו רשות, ליתן לו שפחה כנענית¹⁹, בין האדון בין בנו של אדון אם מת אביו, בין שפחה שלו בין שפחה של אחרים²⁰, הרי זה נותן לו שפחה²¹, וכופהו על זה כדי שיוליד ממנה עבדים והרי היא מותרת לו כל ימי עבדותו שנאמר (שם ד) **אם אֶדְנִי יִתֶּן לִּי אִשָּׁה וְגו'**, והמוכר עצמו אסור בשפחה כנענית, כשאר כל ישראל²².

ו. במכרוהו ב"ד שתיים ושלש שנים לפני היובל שהיובל

מוציאו

מכרוהו בית דין²³ עובד שש שנים מיום מכירתו, ובתחלת השנה השביעית שלו יצא בן חורין, ואם פגעה בו שנת השמטה בכלל השש הרי זה עובד בה²⁴, אבל אם פגעה בו שנת יובל אפילו נמכר שנה אחת לפני היובל הרי

¹⁸ רמב"ם שם הלכה ג

¹⁹ ובמכילתא אם אדוניו יתן לו אשה רשות וזהו שכתב רבינו יש לרבו כלומר הרשות ביד רבו. ומ"ש בין בנו של אדון אם מת אביו הרי זה נותן לו שפחה. כסף משנה שם, ועיין לח"מ ומל"מ מה שהאריכו בזה.

²⁰ הנה מוהר"ח ש"ז ח"ג סי' מ"ד נסתפק בהא דאמרינן רבו מוסר לו שפחה אי היינו דוקא בשפחה שיש לו לרבו אבל שפחה של אחרים אסור או דילמא ל"ש יע"ש והוא תימא איך אישתמיטתיה מיני' סוגיא דתלמודא פ"ו דתמורה דאמרינן התם האומר לחבירו הילך מלה זה ותלין שפחתך אצל עבדי ר"מ אומר אינו אתנן והכ"א אתנן ואוקמא שמואל בע"ע ופריך א"ה מ"ט דרבנן שפחה לע"ע מישראל שרי כו' הרי מבואר דאפי' בשפחה של אחרים מותר. שער המלך שם.

²¹ ועיין מל"מ שהביא דברי רשד"ם שלדעת הרמב"ם אין איסור שפחה מן התורה ופלפל בדבריו והעלה שגם לרבינו הוא איסור תורה אלא דשאני עבד משום שנמכר יצא מכלל בני ישראל. ובאבן ישראל שם כתב, הדברים תמוהים דהרי כן מפורש ברמב"ם ה' איסורי ביאה פ"ב ה"א וז"ל והבא על השפחה מכין אותו מכת מרדות מדברי סופרים שהרי מפורש בתורה שהאדון נותן שפחה וכו' עיין שם.

²² ודע שהריטב"א בחידושיו כתב דהיינו דוקא לענין כפייה שאין האדון יכול לכופו אבל אה"נ דמותרת לו ולא ידעתי מנא להו האי דינא כיון דקרא דאם אדוניו לא מיירי אלא במכרוהו ב"ד וכו' וצ"ע. ודע שמוהרי"ט בחידושיו (דף ל"ט) נסתפק במכרוהו ב"ד שלא מסר לו רבו שפחה אם הוא מותר ולא הכריע. משנה למלך שם.

²³ רמב"ם שם פרק ב הלכה ב

²⁴ מקשים על תרגום יונתן שפי' שם ויזדבן ליה כי דינא מן גנובתיה עד שעתא דשמיטתא. לקוטי שלמה שם. וראיתי להגאון ה"ר אליעזר ממיץ בספר יראים בס"י רט"ו שכתב וז"ל וצוה הקדוש ברוך הוא בהגיע יובל ושמיטה שישלח אדם עבדו ושפחתו העברים וכו' דכתיב במכרוהו ב"ד בפרשת ראה כי ימכר לך אחיך העברי וכו' ובשנה השביעית תשלחנו חפשי מעמך ובמוכר עצמו בפרשת משפטים כתיב כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד וב' וכו' עכ"ל. ודבריו תמוהים דאיך כתב דצוה הקדוש ברוך הוא בהגיע שמיטה שישלח אדם עבדו ושפחתו העברים וכו' דהוא היפך המכילתא והירושלמי וברייתא דת"כ דכתיבנא דאיתא להדיא דאין עבד עברי יוצא בשמיטה ובשנה השביעית דקאמר קרא היינו בשנת ה' למכירתו וכדברי רבינו, מראה הנגה ועי"ש.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

זה יצא להירות שנאמר²⁵ (ויקרא כה פסוק יג מ) עד שנת היבל יעבד עמו. בשנת היבל הזאת תשובו איש אל אחוזתו וגו'.

ז. בנרצע שתים ושלש שנים לפני היובל שהיובל מוציא

המוכר עצמו²⁶ אינו נרצע, אבל מכרוהו ב"ד ועבד שש ולא רצה לצאת הרי זה נרצע, ועובד עד שנת היובל או עד שימות האדון.

דף טו:

ח. באלה הוא נגאל ואין נגאל בשש

המוכר עצמו²⁷ לעכו"ם, אם לא נפדה אינו יוצא אלא²⁸ ביובל²⁹, שנאמר (ויקרא שם נד) ואם לא יגאל באלה³⁰ ויצא בשנת היבל הוא ובניו עמו.

²⁵ קשה דבפ"ק דקידושין (דף ט"ו) לא דרשו זה הפסוק דבשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו אלא בנרצע דאמרו איזהו דבר שנוהג באיש ואינו נוהג באשה זו רציעה ומכרוהו ב"ד נפקא ליה מושב אל משפחתו ומוכר עצמו מעד שנת היובל יעבוד עמו וא"כ קשה על רבינו ז"ל דאיך הביא להא דמכרוהו ב"ד קרא דרציעה איש אל אחוזתו. ואולי רבינו אינו מדקדק בפסוקים כי כן דרכו בקצת מקומות. להם משנה. וראיתי בת"כ ברייתא וז"ל בשנת היובל הזאת זו מוציאה עבדים ואין השביעית מוציאה עבדים והלא דין הוא ומה אם היובל שאינו משמט כספים מוציא עבדים שביעית שמשמט כספים אינו דין שתוציא עבדים ת"ל בשנת היובל הזאת זו מוציאה עבדים ואין השביעית מוציאה עבדים ע"כ. ובזה נוכל ליישב קצת הקושיא והוא דרבינו כתב קודם לזה שאם פנעה בו שנת השמיטה שעובד בה ואח"כ כתב שאם פנעה בו שנת יובל שיצא להירות. וא"כ רצה להוכיח מקראי השני דינים הללו ופתח להוכיח במאי דסליק מיניה וסיים במאי דפתח ביה שהוא שהשמיטה אינה מוציאה את העבדים ולמד דין זה מקרא דבשנת היובל הזאת כלישנא דת"כ שכתבנו. אך קשה דרבינו בפירוש המשנה הוכיח שאין השביעית מוציאה עבדים מקרא דובשביעית יצא ודברי רבינו צריכים תלמוד וצ"ע. משנה למלך שם.

²⁶ רמב"ם פרק ג הלכה ו

²⁷ רמב"ם שם פרק ב הלכה ו

²⁸ וא"ת והלא יוצא במיתת האדון שנא' וחשב עם קונהו ולא עם יורשי קונהו וי"ל דלא איירי רבינו הכא אלא בשלא מת הגוי דאילו מת האדון גר צדק וגוי שוין הם לענין שאינו עובד את הבן כאשר כתב רבינו בסוף הפרק. יקר תפארת שם

²⁹ וא"ת למה לי קרא השתא הנמכר לישראל יוצא ביובל הנמכר לגוי לא כ"ש שיוצא ביובל, וי"ל דתנא ר' ישמעאל הואיל והלך ומכר עצמו לע"ז אידחה אבן אחר הנופל ת"ל גאולת עולם תהיה לו וביובל יוצא, ואיתא פרק בתרא דערכין. יקר תפארת שם

³⁰ אם לא יגאל באלה כלומר בקרובים דכתיב לעיל מיניה או דודו או בן דודו וגו' רבי אומר באלה הוא נגאל ואין נגאל בשש ואף על גב דר"י הגלילי ורבי עקיבא פליגי ארבי ומפקי להאי באלה לאם פדאוהו קרובים או אחרים אם משתעבד להם או לא פסק רבינו כמותו משום דבתר הכי אמילתייהו דרבי יוסי ורבי עקיבא אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן זו דברי רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא אבל חכמים אומרים הכל לשחרור מאן חכמים רבי היא דמפיק להאי באלה לדרשא אחרניא כלומר לומר באלה הוא נגאל ואינו נגאל בשש ומדאיתא ר' חייא במסקנא דמילתא למימר זו דברי ר"י וכו' ואפקוה לרבי בלשון חכמים אלמא הלכתא כוותיה ס"ל. כסף משנה שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אין מועיל³¹ תנאי שאל יצא ביובל³².

וי"א³³ שאף הנמכר לעכו"ם נקנה בכסף ובשטר, וי"א³⁴ שאינו נקנה רק בכסף לחדוד. אולם לכו"ע צריך שיהיה שוה פרוטה בכסף³⁵.

הנמכר לעכו"ם סתם עובד עד היובל, ואם קצב שנים יוצא לאחר שהסתיימו³⁶.

המגרע פדיונו בנמכר לעכו"ם אינו יכול לשלם שוה כסף אלא חייב לתת כסף בדוקא³⁷.

למרות שאם נשאר פחות משוה פרוטה בפרעונו אינו מגרע זהו דוקא בישראל³⁸. אבל בנמכר לעכו"ם אפי' פחות מש"פ דאצל העכו"ם הוי ממון³⁹.

³¹ כל הדינים להלן מ מנחת חינוך פרשת משפטים מצוה מב אות א

³² כמ"ש במ"ל פי"א מה' שמיטה לענין שדה בשם הנ"י הטעם דאין לו זכות שנאמר כי לי הארץ ה"נ נאמר כי לי בני ישראל עבדים ועמש"ל ג"כ ופשוט

³³ הרמב"ם שלא חילק

³⁴ בתוס' ד"ה הואיל יד:

³⁵ להעכו"ם אינו נקנה בפמש"פ דהוא ישראל ואצלו ל"ה פמש"פ ממון כנלע"ד

³⁶ לכאורה לפמש"ל דעת הרמב"ן דהטעם דע"ע גופו קנוי לו מחמת שרבו מוסר לו ש"כ ובמ"ע דאין רבו מוסר לו ש"כ אין גופו קנוי א"כ ה"ה נמכר לעכו"ם דהו"ל מ"ע א"כ אין גופו קנוי וסני באומר לו באפי בי תרי זיל דעכו"ם אין לו קנין הנוף בישראל רק לעשה ידים א"כ מהני לומר לו זיל. אך בב"ק דק"י גבי הנמכר לעכו"ם אמר רבא להדיא זאת אומרת גופו קנוי לו ועכצ"ל דגופו קנוי למע"י כמו הקונה שדה בשנת היובל וכן ראיתי בדרך העברה במקנה א"כ לדעת הר"מ לא תלוי בשפחה כנענית כי הוא סובר שמוכר עצמו אסור בשפחה כנענית א"כ נמכר לעכו"ם אסור בשפחה כנענית ומ"מ גופו קנוי והיינו דא"י לחזור ולא הוי דינו כפועל וחייב במזונות אשתו ובניו וגם בנמכר לעכו"ם הדין כן וא"כ ל"מ לאמר לו זיל היינו מחילה וצריך שטר שחרור. ונלענ"ד לדעת ר"ת שהבאתי לעיל דאין ע"ע נקנה בשטר לעכו"ם דאין בני שטרא נינהו דאינו בתורת גיטין וקדושין ע' קדושין י"ד ע"ב תוס' ד"ה הואיל וכו' א"י בשטר שחרור ונ"ל לפמש"ל דיש שני מיני שמרות שטר קנין ושטר שחרור לשמה ובתלוש ונ"מ לענין בע"כ של עבד דשטר קנין ל"מ בע"כ ושטר שחרור מהני בע"כ כאן אפי' מרצון העבד דגם שטר קנין ל"מ אלא אפילו לשיטות הסוברים דגם נכרי קונה בשטר ואכ"מ מ"מ נ"ל דוקא מרצון העבד דעכ"פ הוי כמו שטר קנין ומהני אבל בע"כ דעבד שצריך שיהי' לשמה וכו' דיליף מגט נלענ"ד דלא מהני שטר זה בעכו"ם דליתא בתורת גיטין וקדושין ושחרור זה הוי כעין גט אשה ול"מ כלל בעכו"ם ואפשר אף לרמב"ם כן.

³⁷ הר"מ פ"ב ה"ח חידוש דין דאינו שוה לנמכר לישראל דנמכר לישראל א' מב"ד וא' מ"ע מגרע מפדיונו ונותן להרב או כסף וש"כ ובנמכר לנכרי צריך ליתן רק כסף ולא ש"כ ובלח"מ תמה ע"י מש"ס דילן קדושין ד"ה גבי מכסף מקנתו ולא בתבואה וכלים פשוט שם בש"ס דישב גאולתו אתרבי דש"כ ככסף וכתוב בנמכר לעכו"ם ואין שם שום חולק והיאך סמך הר"מ על הירושלמי נגד ש"ס דילן וכן תמה בספ"י וע' ספ"י תי' ב' תי' דלא יחלוק ש"ס דילן אירושלמי דש"ס דילן מיירי שקנאו בש"כ והירושלמי מיירי שקנאו בכסף א"י אלא בכסף ולא בש"כ וכן כוונת הר"ם וסיים בצ"ע. עוד תי' דדוקא שנמכר סתם עד היובל ש"כ אינו ככסף מיתורא דקרא כמבואר בירושלמי והר"מ מיירי מגרעון עד היובל אבל אם נמכר לשנים קצובות ש"כ הוא ככסף ע"ש בפ"י.

³⁸ דפחות מש"פ לא מיקרי ממון אצלו.

³⁹ דמבואר בעירובין שוכרין מן העכו"ם בפחות מש"פ דאצלו מחשב ממון דעכו"ם נהרג על פמש"פ א"כ ה"נ יכול לקנות עצמו ולגרע מהעכו"ם, ונתיישבתי בד"ז דצ"ע כיון דדין גרעון חידוש הוא דבע"כ של אדון ואין האדון מוכר העבד לעצמו רק דהוא גזה"כ דאם העבד נותן לו אפי' בע"כ קונה עצמו ויוצא לחירות א"כ תלוי הדבר בעבד מצד גזה"כ דקונה עצמו בכסף א"כ צריך שיהיה אצלו ממון כי אינו תלוי כלל באדון כי אין האדון מקנה עצמו לו כלל והכל גזה"כ דיוצא בכסף א"כ צ"ל פרוטה והבן וצ"ע.

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

הנמכר לעכו"ם יוצא ג"כ במיתת האדון אפי" הניח בן שכן הוא גזירת הכתוב שאינו עובד את הבן.

כל יומא ויומא אזל ומזבין נפשיה ... הנל לשחרור

הנמכר לעכו"ם⁴⁰, אם לא השיגה ידו לגאול, קרוביו פודין אותו וקרוב קרוב קודם, שנאמר (ויקרא שם מט) או דדו או בן דדו יגאלנו, וב"ד כופין את קרוביו לפדותו שלא יטמע בעכו"ם, לא פדאוהו קרוביו או שאין ידם משגת מצוה על כל אדם מישראל לפדותו.

אולם הקרובים חייבים לפדותו אפילו מכר עצמו כמה פעמים⁴¹.

בין שפדאוהו קרובים בין שפדאוהו שאר אדם יצא לחירות, ויש לו ללוות ולגאול את עצמו מן העכו"ם.

וכבר התבאר המסכת גיטין דף מו: שמי שמכר עצמו⁴² לגוים או שלוח מהם, ושבנו אותו בהלוואתו לעבד, או אסרוהו בבית הסוהר עד שיפרע החוב, פעם ראשונה ושנייה מצד מצות פדיון שבויים פודין אותו⁴³, אולם פעם שלישית אין פודין⁴⁴.

ואם נשבו בניו עמו בפעם השלישית גם אותם אין פודים, ואין לחוש שיטמעו בין הגוים שמכיון שנמצאים אצל אביהן, הוא שומרם. אבל פודין את הבנים לאחר מיתת אביהם, או אם אביהם אינו עמהם בשביה⁴⁵, כדי שלא יטמעו בין הגוים.

ואם בקשו להורגו פודין אותו מיד אפילו כמה פעמים, משום מצות (ויקרא יט פסוק טז) לא תעמד על דם רעף. שהזהירנו מהתירשלה בהצלת נפש אחד מישראל כשנראהו בסכנת המות או ההפסד ויהיה לנו יכולת להצילו⁴⁶, ומלבד הלאו יש גם חיוב עשה להציל את חברו מסכנת מיתה, שנאמר בהשבת אבדה (דברים כב פסוק ב) וקשבתו לוי⁴⁷ היינו אבדת גופו⁴⁸.

⁴⁰ רמב"ם שם הלכה ז

⁴¹ מנ"ח מב א

⁴² שו"ע ונו"כ יו"ד רנב ו

⁴³ דער ג' פעמים אמרי' דבאקראי בעלמא עשה כן

⁴⁴ דניכר שעושה כן כדי שיפדוהו וקנס' לי

⁴⁵ בחיי אבוהון ליכא למיחש להכי דמנטר להון אבוהון, רש"י פ' השולח ריש דף מ"ז ומשמע שאביהן הוא

עמהן בשביה אבל כל שא"א שישמור אותן פודים אותן מיד. ש"ך שם ו

⁴⁶ לשון הרמב"ם בסה"מ ל"ת רצו

⁴⁷ סנהדרין עג.

⁴⁸ אמנם מצד העשה של והשבותו לו אינו מהוייב על הצלה על ידי אחרים בהוצאת ממונו על זה, שכשם שמצות השבת אבדת ממונו היא בטורח בלבד בלא הוצאת ממונו, כך מצות השבת אבדת הגוף והצלתו אינה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת קידושין

אלא בטורח בלבד (שו"ע הרב חו"מ הל' נזקי הגוף סעי' ח) אמנם דעת המנ"ח מצוה רלו אות א שאחר שגילתה תורה שבלא תעמוד נכלל גם חיוב לשכור להציל א"כ גם בעשה נכלל חיוב זה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>